

Kvalita podnikateľského prostredia ďalej klesá *tlačová správa*

Podnikateľské prostredie na Slovensku sa v štvrtom štvrtroku 2009 opäť výrazne zhoršilo. Aktuálna hodnota Indexu podnikateľského prostredia (IPP), ktorý na základe vlastného prieskumu pripravuje Podnikateľská aliancia Slovenska, je 97,4 bodu, čo v porovnaní s predchádzajúcim štvrtrokom predstavuje pokles o 3,91%. Hodnota IPP sa tak po prvý krát v histórii dostáva pod referenčnú hranicu 100 bodov. Vnímané zhoršenie podnikateľského prostredia je odrazom negatívnych dopadov krízy na podnikanie a nedostatočných aktivít vlády nasmerovaných proti kríze a bariéram podnikania.

V štvrtom štvrtroku 2009 zaznamenala najväčší pokles položka vymáhateľnosť práva a funkčnosť súdnictva. Táto oblasť, ktorá dlhodobo patrí medzi najviac kritizované, klesla o výrazných 11,86% na aktuálnu hodnotu 28,9 bodu. Podnikateľom prekáža absencia koncepcie smerujúcej k zlepšeniu situácie v súdnictve. Podnikatelia sú nespokojní najmä s dĺžkou trvania súdnych sporov, výkonom súdnych rozhodnutí a nedostatočnou kompetentnosťou a nestrannosťou sudcov. Privítali by tiež zvýšenie nárokov na hodnotovú orientáciu sudcov. Čoraz viac podnikateľov trápi neefektívna ochrana veriteľov, ktorá sa prejavuje nízkou úspešnosťou pri vymáhaní pohľadávok.

Druhý najväčší pokles oproti predchádzajúcemu štvrtroku pripísali podnikatelia položke efektívnosť hospodárenia štátu a prístup k štátnej pomoci s poklesom o 11,43% a dosiahnutou aktuálnou hodnotou 37,2 bodu. Podnikatelia prostredníctvom tejto položky hodnotia efektívnosť, s akou štát vynakladá prostriedky daňových poplatníkov a tiež efektívnosť a spravodlivosť finančnej pomoci štátu súkromným podnikom. Napriek výrazným negatívnym dopadom krízy na príjmy štátneho rozpočtu vláda nerealizuje potrebné radikálne znižovanie výdavkov vo všetkých rezortoch. Výsledkom tejto nečinnosti v spojení s plánovaným rekordným deficitom rozpočtu na rok 2010 je výrazný rast štátneho dlhu, čo v konečnom dôsledku vedie nielen k zhoršovaniu kredibility štátu, ale tiež ohrozuje dlhodobú udržateľnosť verejných financií.

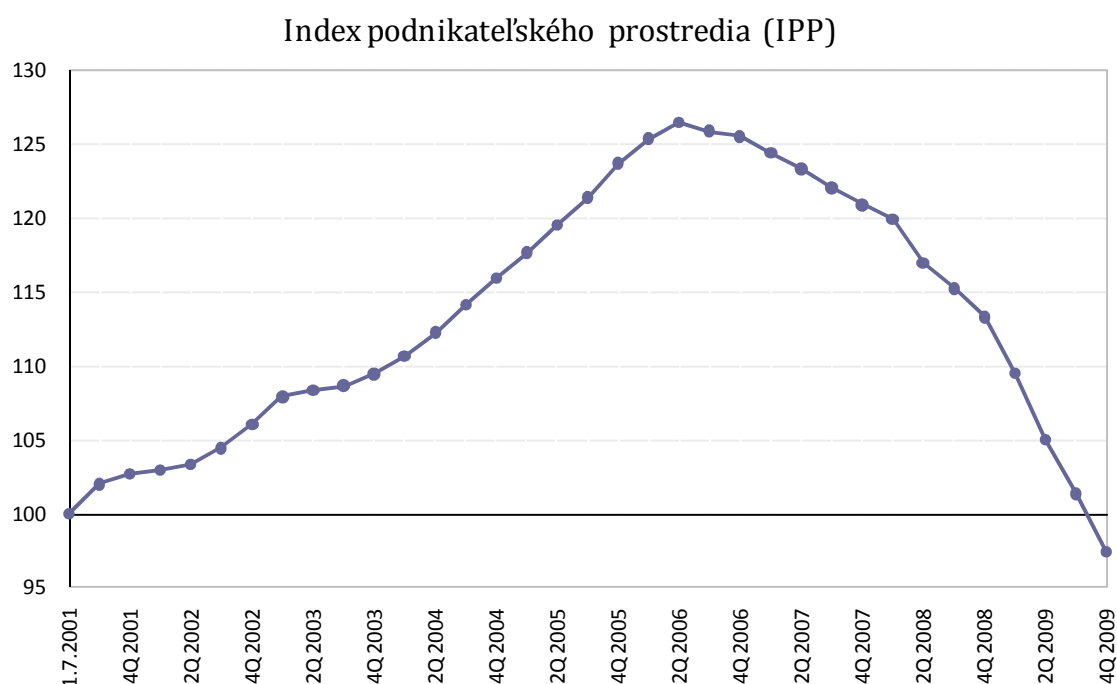
Tretí najväčší pokles, o 9,82%, zaznamenala položka funkčnosť politického systému v štáte s aktuálnym počtom bodov 45,6. Negatívne hodnotenie je dôsledkom regulatívnych zásahov vlády a nepredvídateľnosti nových úprav zákonov. Kritizovaný je taktiež nedostatočný záujem zo strany najvyšších predstaviteľov štátu o riešenie závažných káuz a vyvodzovanie dôsledkov voči ministrom a úradníkom, ktorí pochybili.

Negatívne hodnotenia zaznamenali aj ďalšie chronické a neriešené bariéry podnikania. Okrem spomenutej nízkej vymáhateľnosti práva podnikatelia kritizujú najmä nárast korupcie na úradoch, vysoký výskyt byrokracie a prietahov v konaniach na úradoch a taktiež zlé uplatňovanie princípu rovnosti pred zákonom. V súvislosti s krízou spôsobuje podnikateľom veľké problémy neustále zhoršovanie sa spoľahlivosti a platobnej disciplíny obchodných partnerov. Negatívny trend pretrváva aj v oblasti prístupu k finančným zdrojom. Položky sledujúce spomínané oblasti sa začali mierne zhoršovať od polovice roka 2008 a od začiatku minulého roka zaznamenávajú výrazné prepady. Negatívny vývoj zaznamenala tiež ziskovosť, likvidita a cash flow podnikov.

Najpozitívnejšie podnikatelia hodnotili stálosť a predvídateľnosť hodnoty výmenného kurzu, čo súvisí s relatívne stabilnou hodnotou výmenného kurzu eura voči menám hlavných obchodných partnerov SR. Prínosom je lepšia schopnosť plánovania výnosov v zahraničnom obchode. Druhou najlepšie hodnotenou položkou je kvalita a dostupnosť výrobných vstupov a pracovnej sily, ktorej hodnotenie vzrástlo v dôsledku rastúcej nezamestnanosti, čím sa na trhu zvýšila ponuka voľnej kvalifikovanej pracovnej sily. Uvedené dve položky sú zároveň jedinými rastúcimi položkami v rámci externých položiek ovplyvňujúcich podnikanie za obdobie štvrtého kvartálu 2009.

Tab. 1: Vývoj IPP

Štvrťrok		1.7.2001	3Q 2001	4Q 2001	1Q 2002	2Q 2002	3Q 2002	4Q 2002
hodnota IPP		100,0	102,0	102,7	103,0	103,3	104,5	106,0
Štvrťrok	1Q 2003	2Q 2003	3Q 2003	4Q 2003	1Q 2004	2Q 2004	3Q 2004	4Q 2004
hodnota IPP	107,9	108,3	108,7	109,5	110,6	112,3	114,2	116,0
Štvrťrok	1Q 2005	2Q 2005	3Q 2005	4Q 2005	1Q 2006	2Q 2006	3Q 2006	4Q 2006
hodnota IPP	117,7	119,5	121,4	123,7	125,4	126,5	125,9	125,5
Štvrťrok	1Q 2007	2Q 2007	3Q 2007	4Q 2007	1Q 2008	2Q 2008	3Q 2008	4Q 2008
hodnota IPP	124,4	123,4	122,1	120,9	120,0	117,0	115,3	113,3
Štvrťrok	1Q 2009	2Q 2009	3Q 2009	4Q 2009				
hodnota IPP	109,5	105,0	101,4	97,4				

Základným obdobím na výpočet IPP bol 1. júl 2001, s referenčnou hodnotou indexu 100 bodov. Respondenti prvý raz hodnotili zmeny v podnikateľskom prostredí za tretí štvrťrok 2001. V súčasnosti PAS publikuje v poradí už tridsiatu štvrtú hodnotu indexu IPP, ktorá zachytáva jeho zmeny v štvrtom štvrťroku 2009. Mapovanie podnikateľského prostredia dáva odpoveď tvorcom hospodárskej politiky, kde je ich snaha pozitívna a kde je vhodné prijať zásadné opatrenia na zlepšenie.

PAS združuje predstaviteľov podnikateľskej sféry na Slovensku, ktorí uprednostňujú celoplošné skvalitňovanie podnikateľského prostredia pred napĺňaním subjektívnych individuálnych a rezortných záujmov. Podnikateľské subjekty združené v PAS sa snažia presadzovať princípy zákonnosti, etickosti, solidárnosti a transparentnosti v podnikaní. Podniky združené v PAS dosahujú ročné tržby na úrovni 16,93 mld. € (510 mld. Sk) a zamestnávajú približne 64 tisíc pracovníkov.

Podnikateľská aliancia Slovenska
Bratislava 18. februára 2009
informáciu pripravil:

Matej Tunega, senior analytik PAS
e-mail: tunega@alianciapas.sk
tel.: 02/ 582 33 481

Najdynamickejšie zmeny v podnikateľskom prostredí od parlamentných volieb 2006

Funkčnosť súdnictva a vymáhateľnosť práva je od vzniku Indexu podnikateľského prostredia (IPP) permanentne najhoršie hodnoteným prvkom podnikateľského prostredia. Z 33 hodnotených položiek klesá najdynamickejšie a od parlamentných volieb do konca roku 2009 pokleslo bodové hodnotenie o 54,8% zo 63,9 na 28,9 bodu¹. S rýchlou konania nie je podľa Auditu podnikateľského prostredia spokojných až 90% podnikateľov, ktorí majú skúsenosť s fungovaním súdov. Približne 80% respondentov nebolo spokojných s uspokojením nárokov, pre ktoré sa súdili a 73% podnikateľov vyjadrilo nespokojnosť s výkonom súdneho rozhodnutia. Medzi rokmi 2006 a 2008 sa síce mierne skrátila priemerná dĺžka trvania obchodných sporov zo 17,98 na 15,74 mesiacov, no trvanie pracovnoprávných sporov sa predĺžilo z 29,42 na 36,98 mesiacov. Zhoršila sa aj dôvera podnikateľov v nezávislosť súdnictva. V rebríčku Svetového ekonomického fóra SR v tejto oblasti medzi rokmi 2006 a 2009 klesla zo 69. na 81. miesto a umiestnila sa medzi Marokom a Bangladéšom.

Druhou najdynamickejšie klesajúcou položkou IPP od volieb je efektívnosť hospodárenia štátu a prístup k poskytovaniu štátnej pomoci. Deficitné hospodárenie a rastúci štátny dlh predstavujú perspektívne riziko zvyšovania daní, čo by výrazne oslabilo medzinárodnú konkurencieschopnosť krajiny. Hodnotenie tejto položky kleslo o 54% z 80,9 na 37,2 bodu. Deficitné hospodárenie sa (nielen) na Slovensku stalo štandardom a ani v čase vysokých ekonomických rastov sa vláda nedokázala priblížiť k vyrovnanému rozpočtu. V hodnotení efektívnosti verejných výdavkov je SR v rebríčku Svetového ekonomického fóra až na 109. priečke; v roku 2006 bola SR na 71. mieste. Kým v roku 2006 podnikatelia vnímali štátny rozpočet na nasledujúci rok mierne pozitívne, v roku 2009 prevládol jednoznačne negatívny postoj k vysokému plánovanému deficitu, ktorý je navyše podmienený rozsiahlym čerpaním eurofondov. Verejný dlh bol v roku 2008 na úrovni približne 28% HDP. V roku 2009, po započítaní PPP projektov, presiahol hodnotu 40% HDP a v roku 2010 sa podľa prepočtov inštitútu INEKO pravdepodobne dostane až za hranicu 50% HDP².

Tretou najrýchlejšie klesajúcou položkou je funkčnosť politického systému v štáte. Popri nepredvídateľných zásahoch vlády do podnikateľského prostredia vadí podnikateľom nedostatočný tlak a záujem vrcholných predstaviteľov štátu o riešenie závažných káuz a snaha o nájdenie a potrestanie vinníkov. V hodnotení Svetového ekonomického fóra výrazne klesla dôvera verejnosti vo finančnú bezúhonnosť a etické správanie politikov, kde sa SR v roku 2006 nachádzala na 79. priečke a v roku 2009 až na 121. priečke v 133 miestnom rebríčku.

Ďalšou rýchle sa zhoršujúcou oblasťou je uplatňovanie princípu rovnosti pred zákonom, čím IPP meria rovnosť šancí a rovnaký prístup úradov k všetkým zainteresovaným subjektom, či už v súdnych sporoch, iných konaniach alebo verejnom obstarávaní. Podobný trend zachytil aj rebríček Svetového ekonomického fóra, ktorý hodnotí výskyt klientelizmu v krajine. Medzi rokmi 2006 a 2009 sa SR prepadla zo 76. na 127. miesto a v rebríčku susedí so Zimbabwe a Filipínami.

Pracovnoprávna legislatíva je ďalšou klesajúcou položkou a zároveň jedinou, ktorá bola pred voľbami v roku 2006 hodnotená pozitívne. Ochranu zamestnancov opakovane prezentovala vláda ako jeden z pilierov jej sociálnej politiky. V tejto súvislosti je zaujímavosťou, že vyspelé krajiny akými sú Dánsko či Švajčiarsko, obe s vysokou kvalitou života a silným sociálnym zabezpečením, majú najflexibilnejšie pracovné zákony na svete, nakoľko flexibilitu trhu práce vnímajú ako dôležitý prvok vytvárania nových pracovných miest.

---

¹ pozn.: východiskovou hodnotou všetkých parametrov pri vzniku indexu v roku 2001 bolo 100 bodov

² zdroj: <http://blog.etrend.sk/inekomenty/2010/01/27/ppp-zvysuju-verejny-dlh-nad-50-hdp/>

Šiestou najrýchlejšie sa zhoršujúcou položkou je úroveň korupcie na úradoch. Túto skutočnosť okrem iného potvrdzuje aj Transparency International v Indexe vnímania korupcie, kde SR medziročne klesla o 4 miesta. Siedmou rýchlo sa zhoršujúcou oblasťou je zrozumiteľnosť, použiteľnosť a stálosť právnych predpisov. K negatívnemu hodnoteniu prispeli viaceré zákony schvaľované v zrýchlenom konaní a doposiaľ neobmedzené možnosti predkladania poslaneckých pozmeňujúcich návrhov do iných, nesúvisiacich zákonov. Kvalitu legislatívy zhoršujú aj nedostatočné posudzovanie dopadov legislatívy na podnikateľské prostredie, na čo poukazuje i OECD.

Najdynamickejší rast zaznamenali položky súvisiace s členstvom SR v eurozóne a Európskej únii. Stanovenie konverzného kurzu a následné prijatie eura sa podpísali pod pozitívne hodnotenie stálosti a predvídateľnosti hodnoty výmenného kurzu, čo je zároveň najrýchlejšie rastúca položka IPP od parlamentných volieb v roku 2006. Nasleduje pozitívne vnímaná regulácia cezhraničného obchodu, ktorá rastie najmä vďaka členstvu SR v EÚ a z neho vyplývajúcich možností jednoduchšieho pohybu tovarov a služieb v členských krajinách. Treťou a zároveň poslednou externou položkou ovplyvňujúcou podnikanie, ktorá dosiahla v závere roka 2009 lepšiu hodnotu ako pred 3,5 rokom, je úroveň infraštruktúry, ktorá sa na Slovensku postupne rozvíja. V ostatných mesiacoch však vnímanie infraštruktúry zhoršuje skutočnosť predraženej výstavby diaľnic cez PPP projekty a nedostatočne pripraveného spustenia mýtného systému, výstavbu ktorého sprevádzali podozrenia z netransparentnosti.

Prieskumy nastavujú zrkadlo vládnym politikám

Informácie vyplývajúce z prieskumov medzi podnikateľmi a medzinárodných porovnaní nie sú ani pravicové ani ľavicové. Odrážajú pozitíva ako aj reálne problémy, s ktorými sa každodenne stretávajú podnikatelia – bez ohľadu na to, či volili niektorú z koalíčných alebo opozičných strán. Odstránenie bariér podnikania by bolo najúčinnjším stimulom pre rozvoj ekonomiky SR v súčasnom období. Cieľom Indexu podnikateľského prostredia a iných prieskumov nie je kritizovať vládu, ale nastaviť zrkadlo vládnym politikám, popísať aktuálne problémy podnikania a nabádať politikov k potrebným korekciám a reformám.

Na zhoršovanie podnikateľského prostredia v SR neupozorňuje Podnikateľská aliancia Slovenska sama. Podobný názor publikovali v minulých mesiacoch tri najväčšie zamestnávateľské a podnikateľské združenia v SR – Slovenská obchodná a priemyselná komora, Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení a Republiková únia zamestnávateľov.

V súvislosti s vyjadreniami ministra hospodárstva Ľubomíra Jahnátka z 15.2.2010 PAS verejne vyhlasuje, že nedodáva a ani v minulosti nedodávala dáta pre Svetovú banku na účely zostavovania rebríčka Doing Business. PAS spolupracuje len s jednou medzinárodnou inštitúciou, ktorou je Svetové ekonomické fórum (SEF). PAS pre SEF každoročne zabezpečuje distribúciu dotazníkov za účelom zostavovania každoročnej Správy o globálnej konkurencieschopnosti. Približne 400 podnikov, ktorým je prieskum zaslaný, vyberá náhodným výberom SEF z databázy 2500 slovenských firiem. PAS nemá možnosť ovplyvniť výsledky prieskumu, nakoľko vybraní podnikatelia vyplňajú prieskum priamo na internetovej stránke Svetového ekonomického fóra a PAS k nim nemá prístup.

Podnikateľská aliancia Slovenska
18.2.2010

informáciu pripravil: Róbert Kičina, výkonný riaditeľ PAS
tel.: 02/ 582 33 481, 0907 706 112; e-mail: kicina@alianciaPAS.sk